

Bojové použití raketových vojsk a dělostřelectva

Podplukovník Zdeněk Šonka
a major Jaromír Lank

Plánování a řízení bojové činnosti raketových jednotek

Zavedení jaderných raketových zbraní do výzbroje všech soudobých armád nutí řešit zcela jinak otázku úlohy a místa palby v boji a operaci. Jde o kvalitativní změnu, vyplývající z rozšíření prostorových a časových možností a ze zvětšení výsledků palby. Zatímco dříve palba řešila jen výsledek určitého období boje a byla činitelem, který neměl rozhodující význam, mají v současných podmínkách jaderné raketové zbraně nejen operační, ale i strategický význam.

Jaderných raketových zbraní je nutno používat v operaci hromadně na nejdůležitějším směru. To je hlavní podmínka pro úspěšné splnění hlavních úkolů. Toto hromadné použití vyžaduje centralizované velení již od vyššího operačního svazu. Centralizaci však je nutno chápat v jiném smyslu než dříve, kdy tento požadavek vedl k vytváření dělostřeleckých skupin. Centralizované velení je zde organizováno tak, aby bylo možno hromadit palbu při ztrátě minimální doby na předání povelů. Tento časový požadavek je základní a musí být realizován přes značné vzdálenosti míst velení a prostorů bojového rozmístění jednotek. Raketové zbraně jsou s to prostorově i časově takový úkol splnit. Problém této centralizace je však problémem spojení. Nelze využít všech předností jaderných raketových zbraní, použitých hromadně a podle všech zásad, nebudeme-li moci předat povel k palebným jednotkám včas. To je třeba

ba vzít v úvahu, dříve než se přikročí k plánování.

Některé otázky z plánování

Základem pro plánování je rozhodnutí velitele vyššího operačního svazu o použití jaderných raketových zbraní. Přímé velení raketovým útvarům a řízení jejich palby je úkolem velitele dělostřelectva vyššího operačního svazu.

Velitel stanoví cíl a pořadí použití jaderných zbraní raketovými útvary a letectvem a zásady součinnosti mezi nimi. Další jeho povinností je rozdělení jaderné munice na palebnou přípravu (první hromadný úder) a podporu na celou hloubku operace (zpravidla podle úkolů — do splnění bližšího a dalšího úkolu) mezi prostředky operačního svazu a vyššího operačního svazu; část si ponechá v záloze. Ukázalo se výhodné vyčlenit určité množství jaderné munice na boj a palebnou převahu.

Velitel dělostřelectva a jeho štáb plánuje na základě rozhodnutí velitele vyššího operačního svazu o použití jaderných raketových zbraní podrobně bojové použití raketových útvarů vyššího operačního svazu a těch, které se podílejí na plnění úkolů vyššího operačního svazu. Dále rozdělí palebné úkoly a doručí je vykonavatelům. Organizuje topografickou a geodetickou přípravu a povětrnostní zabezpečení. Organizuje přípravu prostorů bojového rozmístění, službu pohotovostních baterií a včasný přísun raket.

Raketové útvary, které jsou v přímé podřízenosti vyššího operačního svazu, řídí velitel dělostřelectva se svým štábem.

Hlavním plánovacím dokumentem je **Plán bojového použití raket a dělostřelectva**. Osvědčilo se zpracovávat jej na mapě 500 000. Vyznačují se na něm:

- důležité objekty operačního významu, prověřené průzkumem a vhodně k ničení jadernými náložemi;
- kromě toho i prostory plánovaných úderů s uvedením počtu a mohutnosti, ev. i vykonavatele (např. prostor zasazení druhého sledu vyššího operačního svazu, který byl rámcově vyznačen na mapě a v něm vyznačen počet úderů provedených raketovým oddílem vyššího operačního svazu, úkoly raketových brigád operačních svazů, ev. i úkoly vojenských raket);
- základní situace vlastních vojsk s hranicemi pásem, a to do divízi v to;
- velitelská stanoviště operačních svazů a divízi;
- prostory bojového rozmístění raketových útvarů — hlavní, záložní i klamně; u frontu je třeba znát prostory bojového rozmístění raketových útvarů vyššího operačního svazu do baterie, operačního svazu do oddílů a technické baterie;
- možnosti raket v dostřelu (vyznačení minimální a maximální dálky každého útvaru);
- údery leteckými prostředky, prostředky sousedů a nadřízeného velení;
- manévry raketovými útvary s vyznačenými osami přesunu, plánovanými prostory soustředění nebo bojového rozmístění a časovými kalkulacemi;
- rozmístění raketových technických základů a jejich oddělení.

Dále plán obsahuje tabulky rozdělení jaderné munice, rozdělení raketových útvarů, počty odpalovacích zařízení, grafikon hromadných úderů a systém spojení.

Při zpracování plánu je nutno provádět součinnost s ostatními složkami štábu vyššího operačního svazu. Předně s plánovacím oddělením, které je povinno přednostně vyhradit pro raketové útvary prostory bojového rozmístění a osy přesunu. Při tom musí vyjít vstříc požadavkům velitele dělostřelectva. Současně s tím řeší se otázka operačního maskování, která u těchto prostředků nabývá velké důležitosti. Zpravidla se plánování operačního maskování zúčastní příslušník štábu dělostřelectva podle zámyslu velitele dělostřelectva, jak toto maskování uskutečnit. Nejdůležitější otázky součinnosti se řeší se skupinou ZHN. Jde o zpracování návrhu velitel, jak rozdělit přidělené jaderné náboje po úkolech vyššího operačního svazu mezi operační svazy, jaké prostředky ponechat v záloze, co vyčlenit na boj o palebnou převahu.

V počátečním období je možno na této součinnosti připravovat též návrh na organizaci hromadného úderu, jeho časový průběh a rozdělit rámcově cíle mezi rakety a letectvo. Konečné řešení se uskuteční při součinnosti velitele vyššího operačního svazu s velitelem dělostřelectva a velitelem letecké armády. Další složkou, s kterou je nutno upřesnit důležité otázky součinnosti při zpracování plánu použití, je velitelství vojsk PVO, které musí zabezpečit protivzdušnou obranu raketových útvarů jak ve výchozím položení, tak i při vedení boje, při přesunech a zaujímání nových prostorů bojového rozmístění.

Při plánování přesunů organizuje se součinnost též s velitelstvím ženijního vojska. Ve prospěch raketových útvarů je třeba totiž provést v některých případech úpravy silnic a přeprav, neboť

jde o bojovou techniku velké váhy a rozměrů. S velitelstvím chemického vojska je udržována nepřetržitá součinnost s cílem získávat povětrnostní zprávy a radiální situaci. Těsná součinnost štábu dělostřelectva vyššího operačního svazu projevuje se s topografickým oddělením, které zabezpečuje topografické a geodetické podklady raketovým útvarům. Z výčtu je patrné, že na plánování činnosti raketových útvarů se podílí celý štáb.

Palebné plánování má některé zvláštnosti, které je třeba vzít v úvahu. Jaderných úderů se používá na nejdůležitější cíle, které mají rozhodující význam pro úspěch operace. Velikou většinu těchto cílů nelze zařadit mezi cíle stabilní, právě naopak, již vzhledem k tomu, že nepřítel zná důležitost těchto objektů, bude usilovat o provádění protiatomového manévru a omezí pobyt objektu v jednom prostoru na nejmenší míru. To platí hlavně o jaderných prostředcích nepřítele. Z toho důvodu nelze po zjištění takového cíle otálet s jeho ničením. Rozhodne-li velitel vyššího operačního svazu, že takový cíl je třeba zničit, musí odpálení rakety následovat v nejkratší době. Nelze tedy cíle „shromažďovat“ a ničit je v době, kterou si určí útočník. Dnes je třeba po zjištění cíle provést doplňkový průzkum těsně před úderem a udeřit. Proto palebné plánování vypadá zcela jinak, než u hlavního dělostřelectva. Není také účelné plánovat cíle předem, „dláždít“ mapu, protože je nepravděpodobné, že nebudeme měnit epicentrum a předstartová příprava a nastavení nových prvků na řídicí mechanismy střely

trvá vždy déle než výpočet prvků. To znamená, že i když budeme mít vypočteny prvky předem, bude odpálení provedeno ve stejné době jako u neplánovaného cíle. To je ovšem za předpokladu nepřetržitého a dobrého spojení. Zkušenosti ukázaly, že je však výhodné plánovat úder na zvolený cíl bez určení přesného místa a doby. Tedy rámcové plánování, při kterém jsme mohli připravit určité předpokládané parametry (R, So, M), zjistit výhodnost úderu, možné ztráty nepřítele, vliv na poměr sil apod. Přesné epicentrum bylo zjištěno doplňkovým průzkumem. Na mapě se pouze vyznačil prostor možného výskytu cíle a provedla se opatření pro sledování cíle.

Všeobecně je možno o palebném plánování jaderných úderů říci, že se provádí vždy pod tlakem času a velké odpovědnosti. Ve štábu dělostřelectva se však nesmí objevit nervozita a nepřesná práce.

Pokud jde o plánování přemístění raketových útvarů, řídíme se podmínkou, že většina odpalovacích zařízení operačních raket musí být v pohotovosti a jen menší část se přemísťuje. Způsob přemísťování je závislý na zámyslu a úkolech operace, na množství raketových útvarů a jejich taktických a technických možnostech (hlavně doštrelu a době přípravy k vedení palby). Máme-li k dispozici několik raketových útvarů, je možno plánovat přemístění i po útvarech. Jinak se přemísťuje útvar po oddílech. Přemísťování je nutno koordinovat se službou pohotovostních baterií a často je nutno, aby bylo koordinováno i na více stupních.

Řízení palby raketových zbraní

Zavedením jaderných raketových zbraní do výzbroje armád změnila se v základě úloha štábu dělostřelectva vyššího operačního svazu, který kromě

řízení bojové činnosti je povinen řídit i palbu podřízených raketových útvarů. A to nejen přímo podřízených, ale i přidělených operačním svazům, neboť

zvláštností ve vedení palby jadernými raketovými zbraněmi je požadavek hromadit ji na důležitém směru k plnění hlavních úkolů.

1. Činnost skupiny pro řízení palby

Štáb dělostřelectva vyššího operačního svazu vytváří si ze svých příslušníků pro tento účel speciální skupinu, tzv. skupinu pro řízení palby raketových zbraní. Nutnost její existence se na cvičeních plně potvrdila. Ukázalo se také, že její základní povinností musí být zpracovat a předat povel palebným jednotkám. Jakékoli jiné použití příslušníků skupiny v průběhu vedení boje může způsobit vážné nedostatky ve sladěnosti skupiny a tím vést k pomalé a nepřesné práci.

Několik poznámek ke zpracování povelu.

Rozhodnutí o tom, že má být proveden úder, přenáší na skupinu velitel dělostřelectva (náčelník štábu) po řešení velitelem vyššího operačního svazu. Mohou nastat v podstatě dva typické případy, jak je určen cíl. V prvním případě se podařilo zjistit přesné souřadnice (přesné rozmístění) cíle a úder musí být proveden ihned. Jde-li o bodový cíl, zjištěné souřadnice se v povelu opakují, nebo se ve štábu dělostřelectva vyčítají z mapy 100 000. Jde-li o cíl plošný, musí štáb dělostřelectva přesné epicentrum teprve vyhodnotit; opět na mapě 100 000.

V druhém případě je nutno přesné umístění cíle prověřit doplňkovým průzkumem. Na tuto nutnost se často zapomíná. Problém tkví v tom, že s otázkou je spojena řada domluv a součinností. Je třeba předat cíl dělostřelectvu průzkumnému letci, vyslat jej nad cíl, převzít od něho zprávu a vyhodnotit ji. V případě, že cíl je mimo dosah dělostřelectkého průzkumného letce, organizuje doplňkový průzkum vše-

vojskový štáb a vyhodnocené výsledky předává dělostřelcům. Je jasné, že jen sehraný štáb s dobrým spojením je schopen celou záležitost vyřídit rychle a spolehlivě, aby úder mohl být proveden včas. Skupina pro řízení palby provádí v době doplňkového průzkumu všechny propočty, které nejsou závislé na přesných souřadnicích a vydává nařízení k přípravě rakety, která může být přivedena do takové pohotovosti, že k odpálení je třeba pouze nastavení prvků střelby.

Velitel dělostřelectva (náčelník štábu) musí již zpočátku zpracování povelu rozhodnout, která jednotka s kterou raketou úder provede. Podkladem pro toto rozhodnutí je znalost stavu všech jednotek, hlavně stupně pohotovosti a ráže raket u nich, a kromě toho délku střelby. Z těchto údajů je možno zjistit poloměr účinku a spolehlivost zasažení cíle. Porovnáním a zhodnocením cíle a účinků palby získá podklady pro určení rakety a tím i jednotky.

Způsob provedení palby můžeme aplikovat na způsoby používané u hlavního dělostřelectva, avšak s některými odchylkami. Požadujeme-li odpálení ihned po ukončení technické přípravy střely a nastavení prvků, velíme — PAL! To je nejobvyklejší případ. Nelze však vyloučit požadavek odpálení v určitou dobu. K tomu můžeme použít povelu — PŘIPRAVIT v 10.25! — apod. Při takovém rozhodnutí musíme do 10.10 hod. dát povel PAL!, neboť prvky střelby byly vypočítány, avšak nenastaveny.

Při povelu — POHOTOVOST HLÁŠIT! — musíme po hlášení baterie vydat povel — PAL!.

Veškerou ostatní činnost skupiny nutno považovat za vedlejší. Je však též nutná, neboť směřuje k získání podkladů pro rozhodnutí velitele dělostřelectva (náčelníka štábu), kteří jsou náčelníky této skupiny. Jde o účast na

plánování použití jaderných raketových zbraní v připraveném období, jehož výsledky se ihned přenášejí do pracovních pomůcek a dokumentů skupiny. Dále musí skupina provádět vyhodnocování zpráv a kontrol palby, které se uskutečňují k ověření předpokládaných výsledků palby. Tyto výsledky se předávají vševojskovému štábu k propočítávání poměrů sil.

Při plánování a přípravě své činnosti plní skupina další úkoly, vyžadující dobrých znalostí zásad použití raket v operaci a teorie jejich střelby. Je to: plánování a řízení bojové činnosti raketových útvarů před i po zahájení operace tak, aby mohly být palebné nejlépe využity; vedení evidence raketové munice; organizace topografického, geodetického a meteorologického zabezpečení; uskutečnění nepřetržitě součinnosti s plánovacím oddělením (skupinou ZHN); vedení přehledu o počtu odpalovacích zařízení; sledování a vyhodnocování možných cílů, vhodných k ničení jadernými údery; vyhodnocování možných účinků (předpokládaných ztrát) při plánování úderů; zjišťování střeleckotechnických podkladů pro přípravu povelu.

2. Organizace a rozdělení funkčních povinností ve skupině pro řízení palby

Zkušenosti ukazují, že je nutné, aby skupina pro řízení palby byla ve štábu dělostřelectva vyššího operačního svazu tvořena skupinou důstojníků, jejichž povinnosti jsou přesně stanoveny, kteří však jsou vycvičeni tak, aby se mohli vzájemně zastupovat. Jejich celkový počet musí odpovídat režimu usilovné, bezchybné práce a nutné době odpočinku. Mohou-li se navzájem ve svých funkcích zastupovat, pak lze uplatnit způsob, kdy skupina má jen jednoho důstojníka ke střídání, což umožňuje postupný odpočinek všech členů skupi-

ny. Nelze-li vycvičit důstojníky v zastupitelnosti, musí být vytvořeny dvě kompletní skupiny, které se po uplynutí určité doby střídají. Avšak nepřetržitá pohotovost skupiny nesmí být nikdy narušena.

Bylo by výhodné a účelné, aby skupina se skládala ze 3 důstojníků operačního směru, úzce spolupracovala s oddělením dělostřeleckého průzkumu a byla sladěna s činností směrových důstojníků, kteří jsou ve štábu dělostřelectva.

Kromě nich nutný počet střídajících.

Možné rozdělení funkčních povinností v **připraveném období operace při plánování.**

1. **důstojník operačního směru** spolupracuje s náčelníkem štábu při zpracování plánu použití v otázkách volby prostorů bojového rozmístění, doby jejich zaujímání, jejich manévru a rozdělení raketových prostředků. Dále řeší dohovor s náčelníkem topografického oddělení a topografickým a geodetickým zabezpečení raketových jednotek a připravuje náčelníkovi štábu otázky pro součinnost s PVO, ženíjním, chemickým a ostatními odděleními.

2. **důstojník operačního směru** pracuje v úzké součinnosti se skupinou ZHN (je-li vytvořena, jinak s plánovacím oddělením) a připravuje s ní návrh rozdělení jaderných úderů na operaci. Tabulku rozdělení úderů upravuje pro plán použití raket a dělostřelectva. Plánuje též se skupinou ZHN jaderné údery do prvního hromadného úderu.

3. **důstojník operačního směru** připravuje všechny pracovní pomůcky skupiny a mapu pro řízení palby.

Oddělení dělostřeleckého průzkumu získává podklady pro plánování na cíle, získává informace o nepříteli ve spolupráci se zpravodajským oddělením a spolupracuje na přípravě mapy pro řízení palby.

Směroví důstojníci zabezpečují spojení a připravují signální hovorové tabulky k rychlému použití.

Při provádění úderu účastní se každý příslušník skupiny zpracování povelu na přesně vymezeném úseku.

Práci řídí náčelník skupiny, kterým je velitel dělostřelectva nebo náčelník jeho štábu. Ten oznámí druh cíle a prostor, kde je, dále úkol (umlčení, zničení). Zná-li přesné souřadnice, vyhlásí je.

1. důstojník operačního směru vynese cíl na mapu pro řízení palby, změří vzdálenost střelby pro jednotky mající dostřel a hlásí ji náčelníkovi. Nejsou-li známy přesné souřadnice, oznámí list mapy 100 000, na kterém je cíl.

2. důstojník zjistí, jaké rakety jsou k dispozici u pohotovostních baterií jednotek, majících dostřel a hlásí ji s uvedením technického čísla rakety. Postupně vyplňuje záznam parametrů a očíslovuje cíl.

Oba pak společně vyhodnocují para-

metry spolehlivost zásahu a poloměr účinku — a hlásí výsledky.

Důstojník dělostřeleckého průzkumu vynese cíl na mapu 100 000, stanoví rozměry a cíle a navrhne epicentrum.

Náčelník rozhodne, kdo provede úder, jakou raketou a druh výbuchu.

1. a 2. důstojník operačního směru sestavují povel a zapisují parametry úderu do záznamu.

Směrový důstojník vyhlásí na příslušném pojítku signál ÚDER. Pak předává povel, který kóduje 3. důstojník operačního směru (je-li k dispozici — jinak náčelník skupiny).

1. a 2. operační důstojník provádějí kontrolní odkódování.

Povel může být sestavován a předáván za různých okolností. Vždy však musí být dodržena zásada, aby byl zpracován co nejrychleji a bez chyb. Dobu zjištění cíle a zpracování povelu nelze určit předem a proto je nutno skupinu pro řízení palby udržovat v neustálé pohotovosti.

Umístění štábu dělostřelectva na velitelském stanovišti

Nové povinnosti při velení vyžadují zcela jiné uspořádání a rozmístění složek štábu vyššího operačního svazu. Středem štábu, kde se řeší nejdůležitější otázky — použití jaderných zbraní — musí se stát složky, které se na tomto použití nejintenzivněji podílejí. A ty musí být v neustálé přímé součinnosti a pohotovosti. K tomu je třeba vytvořit prostorové a spojovací podmínky.

Zdá se být nejvýhodnějším řešením vybudování úzkého centra řízení, které by představoval stan velitele vyššího operačního svazu, v jehož těsné blízkosti by byla skupina pro řízení palby raketových zbraní velitele dělostřelectva a výkonné orgány velitele letecké armády. Obě skupiny musí mít po ruce přímé spojení s vykonavateli jaderných úderů.

Velitel dělostřelectva a velitel letecké armády by pracovali ve stanu velitele. Takovým způsobem by byla skutečně nejtěsnější součinnost všech složek, řešících a provádějících jaderné údery, aniž by se ztrácel čas.

Zbytek štábu dělostřelectva je možno umístit ve větší vzdálenosti tak, aby byly dodrženy zásady utajení a ochrany při atomovém úderu. Pro styk mezi skupinou pro řízení palby a štábem dělostřelectva musí být vybudováno přímé linkové spojení.

Pokusy o takový způsob rozmístění a velení na cvičeních nebyly dovedeny do konce a do všech důsledků. Poznatky proto jsou v tomto směru neúplné. Avšak rozmístění štábů, které se dosud provádí na cvičeních, naprosto nevyhovuje novým požadavkům na velení.

Některé závěry pro přípravu štábů v otázkách použití jaderných zbraní

Velitelé si musí dnes uvědomit, že jsou hlavními organizátory použití jaderné zbraně, tedy základního prostředku k dosažení cílů operace. Na jejich správném řešení, jak tyto zbraně použít, záleží úspěch boje. Nikdo nemůže s nich tuto odpovědnost sejmout.

Současný boj bude se rozhodovat právě tím, jak dovedně a včas budeme umět jaderných prostředků použít. Ačkoli se již několik let učíme zásady používání jaderných zbraní, přesto se mnohdy dopouštíme chyb. Tento nedostatek pramení z malé znalosti taktických a technických charakteristik jak jaderných zbraní samých, tak i jejich nosičů. Je třeba daleko usilovněji a hlouběji studovat nové moderní zbraně, zvládnout jejich techniku a pochopit zásadní změny, které tyto zbraně

vnesly do způsobu vedení operace a v tom i do velení. Rozhodujícím činitelem při tom bude čas. Pozdní provedení úderu znamená buď úder do prázdna nebo dovoluujeme nepříteli provést úder na nás. Organizace štábů, systém jejich práce, rozmístění složek ve štábu, to vše musí být podřízeno jedinému cíli — neztrácet ani okamžik při řešení otázky použití jaderných zbraní. Zdlouhavost předávání zpráv, nesladěná organizace a systém práce při vyhodnocování těchto zpráv, nerozhodnost a malá odpovědnost každého příslušníka štábu, špatná organizace spojení, nervozita a malá předvídatost, to jsou nedostatky, kterých se musíme vyvarovat, neboť znamenají ztrátu času a dávají nepříteli možnost, aby udeřil první.

Bojové použití hlavněho dělostřelectva a raketometů

Stále se rozvíjející názory na charakter soudobé operace a soudobého boje přinášejí nové pohledy na místo a význam dělostřelectva a na způsob jeho použití. Některé extrémní názory, že v době bouřlivého rozvoje reaktivní techniky a mohutných ničivých účinků jaderných náplní ztratilo dělostřelectvo zcela svůj význam, je nutno pokládat za nesprávné. U dělostřelectva je nutno dosud vysoce hodnotit některé jeho přednosti, zejména jeho vysokou přesnost palby, schopnost rozsáhlého manévru palbou i pohybem a značnou odolnost v boji.

Soudobé typy jaderných zbraní nemohou plnit všechny palebné úkoly, které je nutno v boji řešit. Všeobecně se uznává, že dělostřelectvo doplňuje svou palbou úderu jaderných zbraní a tato zásada je správná. Dělostřelectvo však musí být schopno plnit i důležité samostatné úkoly. K nim patří přede-

vším palba na cíle v blízkosti vlastních vojsk, kde použití jaderných zbraní s ohledem na bezpečnostní vzdálenost není možná, dále podpora bojové činnosti vojsk na směrech, kde nebude použito jaderných úderů (neboť víme, že se jich používá hromadně a na rozhodujících směrech) a konečně palba na takové cíle, kde použití dělostřelectva vzhledem k velikosti cílů je z hlediska hospodárnosti účelnější než použití jaderných úderů. Sem patří i cíle značného významu, především atomová děla, odpalovací zařízení raket taktického významu, radiolokátory a jiné radiotechnické prostředky, dělostřelecké, minometné a raketometné baterie apod.

V té souvislosti je ovšem třeba mít na zřeteli podstatnou nevýhodu dnešního dělostřelectva a raketometů, a to poměrně malý dostřel. Tento nedostatek, způsobený hranicí technických

možností dané konstrukce, je však vyřešen vzájemným doplňováním palby raketových jednotek a dělostřelectva a musí být vyvážen také dovedným použitím dělostřelectva a raketometů.

Vysoce manévrový charakter soudobých operací, pronikavé zvětšení hloubek i šířek bojových úkolů a tempa jejich plnění prakticky vylučuje možnost využití hlavního dělostřelectva a raketometů v operačním rámci. Těžiště palby na stupni armády je v jaderných úderech a cíle, rozhodující z hlediska armády, jsou ve značné hloubce bojové a operační sestavy nepříteli. Tím však není řečeno, že ostatní cíle jsou bezvýznamné.

Vytváření armádní dělostřelecké skupiny by bylo za takovýchto podmínek neúčelné. Je však třeba, aby i cíle taktického významu byly ničeny a umlčovány. Odpovědnost za jejich ničení a umlčování přechází na taktické velitele a s tím je třeba jim dát i příslušné prostředky.

Proto dnes hovoříme o tom, že využití hlavního dělostřelectva a raketometů se uplatní nejvýše na stupni divize. S tím přechází na divizi i veškerá odpovědnost za protibaterijní činnost, která byla dříve organizována a řízena operačním svazem, a to jak po stránce palebné, tak i pokud jde o průzkum cílů.

Přitom je třeba mít na zřeteli, budeme-li počítat s mohutným palebným účinkem raketového dělostřelectva, používajícího především jaderných náplní, že v souvislosti s tím bude klesat potřeba dosavadního hlavního dělostřelectva a raketometů. Nebudeme moci zpravidla počítat s rozsáhlým posilováním svazků dělostřelectvem, jak jsme byli dříve zvyklí. Dokonce musíme připustit, že posilování divizí dělostřelectvem bude spíše výjimkou; především zde bude přicházet v úvahu armádní kanónové dělostřelectvo, které

bude potřebné k protibaterijní činnosti a kterého nebude zpravidla účelné — jak jsme již ukázali — využívat na stupni operačního svazu.

Z uvedeného vyplývá, že u divize nebude možno počítat s velkým počtem dělostřeleckých oddílů. Z toho můžeme dojít k závěru, že všeobecně význam dělostřeleckých skupin klesá a na významu nabývá samostatná činnost dělostřeleckých oddílů.

Uvedené skutečnosti se nutně odrazí v organizaci a plánování bojové činnosti dělostřelectva na všech stupních. U armády bude spočívat v rozdělení prostředků, v rozdělení úkolů mezi svazky a v hrubém usměrnění metody jejich plnění a konečně v organizaci materiálně technického zabezpečení, především v zásobování municí.

Pokud jde o rozdělení prostředků, připomeňme, že v některých případech může být účelné vytvářet na stupni operačního svazu dělostřeleckou zálohu, určenou však především k posílení svazků druhého sledu. Účelné to bude zejména v takových případech, kdy k zasazení svazků druhého sledu dojde v krátké době a provedení přeskupení např. vzhledem k odlehlosti směrů by bylo obtížné. Takové řešení je ovšem podmíněno aspoň relativním dostatkem dělostřelectva.

Hromadění palby dělostřelectva několika svazků a její řízení na stupni operačního svazu nepřichází v soudobých podmínkách v úvahu. Za výjimku může být pokládán takový příklad, kdy bude kanónového dělostřelectva dvou divizí použito k ničení ZHN, pokud to podmínky situace dovoli.

Na stupni divize bude zaujímat významné místo organizace a řízení boje s nepřátelským dělostřelectvem. K tomuto účelu bude zpravidla vytvářena divizní dělostřelecká skupina. Výjimky nutno připustit v případě značně širokého úseku a odlehklých samostatných

směrů, které vzhledem k dostřelu daného materiálu nelze obsáhnout.

Štáb dělostřelectva divize bude nejvyšším stupněm, který se bude zabývat konkrétním palebným plánováním.

Charakteristickým rysem soudobého boje, který podstatně ovlivňuje organizaci bojové činnosti dělostřelectva, jsou velmi krátké lhůty na přípravu k plnění palebných úkolů. To se musí odrazit především v činnosti štábu dělostřelectva divize, který musí co nejvíce času poskytnout jednotkám. Jestliže jsme dříve počítali přípravná období na dny, dnes smíme na stupni divize uvažovat nejvýše o hodinách.

Proto musí štáby hledat takové formy práce, které zabezpečí potřebnou koordinaci úkolů a jejich včasné dovedení do jednotek. Často musíme připustit značnou volnost palebného plánování, které může být uskutečňováno jen určením počtu oddílů a prostoru, do něhož tyto oddíly v dané době musí být schopny vést palbu. Detailní upřesňování cílů a prostorů paleb je pak prováděno postupně, a to jak štábem dělostřelectva divize, tak i podřízenými veliteli a štáby. Dále se domníváme, že soudobé podmínky, charakterizované značnými vzdálenostmi štábů a krátkostmi lhůt, značně omezí dosud užitou formu souběžného plánování. Zpravidla nebude možno plánovat palby ve vyšším štábu za přítomnosti zástupců podřízených štábů, ale bude nutno omezit se na stručná nařízení předávaná po-
jítky.

Vzhledem k malému počtu oddílů, které bude mít divize (při minimálním posílení nebo bez posílení) k dispozici, bude často docházet k tomu, že vůbec nebudou vytvářeny plukovní dělostřelecké skupiny. Motostřeleckým a tankovým plukům bude v takovém případě přidělován nejvýše oddíl. Jak organizovat bojovou činnost takového oddílu?

Domníváme se, že by nebylo správné dále tento oddíl rozdělovat po bateriích praporů, protože tím bychom se zbavovali možnosti centralizace vedení a hromadění palby, které i když na nižším stupni a v menším měřítku, přece jen zůstává základem bojového použití dělostřelectva. Pokládáme za správné takový oddíl ponechat v rukou velitele motostřeleckého nebo tankového pluku k ovlivňování průběhu boje na rozhodujícím směru v zájmu celého pluku. Palebnou sílu dělostřeleckého, zejména pak raketometného oddílu nelze podceňovat. Prapory je účelné podle možnosti a úkolů posilovat plukovním dělostřelectvem a k udržení dobré součinnosti organizovat jejich podporu jednotlivými bateriemi dělostřeleckého oddílu.

Z toho, co jsme uvedli, plynou důležitá závěry pro přípravu dělostřeleckých velitelů, štábů i jednotek.

Především je nutno vyjít z toho, že základním způsobem bojové činnosti dělostřelectva bude činnost, odpovídající svým charakterem střetnému boji. Dnes už tento druh boje nemůžeme považovat za zvláštní druh boje, ale za základní, v každém případě častější než průlom, byť i jen zběžně vybudovaných a spěšně zaujatých postavení.

S tím je spojen charakter palebných úkolů, které bude dělostřelectvo nejčastěji plnit. Budou to hlavně krátké palebné přepady, zaměřené k umlčení živé síly a palebných prostředků. Ničení nebude charakteristickým úkolem, bude zabezpečováno především jadernými údery. Palba bude vedena v širokých pásmech a často i za pohybu pozorovatele.

Dělostřelectvo je třeba cvičit především v rychlosti. Největší ztrátou jsou období přesunů. Proto je nutno naučit jednotky rychlému rozvinování z chodu, cvičit je v úsilných pochodech i v po-

chodech mimo komunikace, naučit je rychlé přípravě k přemístění. Pod tím však nelze vidět jen činnost palebných jednotek, děl v palebných postaveních. Krátká lhůta pohotovosti k palbě a to k palbě skutečně účinné, je podmíněna v nemalé míře včasností a účinností průzkumníků, udržením nepřetržité součinnosti s podporovanými jednotkami, udržením neselehávajícího spojení, včas a dobře provedeným průzkumem os přesunů i prostorů rozvinutí, co nejpresnější topografickým připojením bojové sestavy zrychlenými metodami, spolehlivou regulací pohybu vlastními prostředky a především cílevědomou organizačorskou činností velitelů a štábů všech stupňů.

Velitelé všech stupňů, počínaje veliteli baterií, je nutno cvičit, udržovat součinnost s podporovanými jednotkami i samostatně rozhodovat o řešení palebných úkolů.

Řekli jsme, že doba přesunu je ztrátovým časem, kdy dělostřelectvo nemůže plnit palebné úkoly. To však neznamená, že se budeme snažit o udržení

kontinuity palby, jak jsme to chápali dříve. Dnes nemůžeme razit zásadu, že zatímco se část dělostřelectva přemísťuje, je druhá část v palebných postaveních v pohotovosti plnit palebné úkoly. To bude spíše výjimkou.

Za základní prvek musíme považovat plnění krátkých palebných úkolů po rozvinutí z chodu a nezřídka i plnění úkolů přímou střelbou. V pohybových fázích boje bude někdy všechno dělostřelectvo v pohybu, ovšem v pohotovosti kdykoli se rozvinout; v případě střetnutí s odpory se opět bude rozvíjet, v krátkých lhůtách soustřeďovat a hromadit svoji palbu při zachování pohotovosti k rychlému přemístění, aby nedošlo k narušení součinnosti s podporovanými jednotkami.

Takto je třeba chápat úlohu a tudíž i přípravu dělostřelectva pro soudobý boj. Nepochopení zvláštností, které zásadně ovlivňují charakter soudobého boje a tudíž i bojového použití dělostřelectva, znamená zbavit se dělostřelecké podpory, znamená to nevyužít a zahodit ty bojové vlastnosti, které si dělostřelectvo stále ještě zachovává.

Zkušenosti ukazují, že většina našich štábů přes znalost nových názorů na vedení boje nedovede ještě plně aplikovat tyto názory do praxe, hlavně pokud jde o velení palebným prostředkům a o řízení jejich palby.

Použití jaderných zbraní je stále chápáno jednak odděleně jako záležitost jednoho nebo dvou druhů zbraní, jednak se pod dojmem jejich velkých účinků podceňuje význam hlavního dělostřelectva.

Chtěli jsme svým příspěvkem ujasnit některé problémy, které se ukázaly jako nejvýznamnější a které se dotýkají nejen dělostřeleckých, ale i vševojskových štábů.

Zejména šlo o to, aby byla správně pochopena úloha, význam a místo skupiny pro řízení palby raketových zbraní a aby bylo správně hodnoceno hlavní dělostřelectvo v palebném systému soudobé armády.